

ญี่ปุ่น
(Japan)

เมืองหลวง โตเกียว

ที่ตั้ง ทางตะวันออกเฉียงเหนือของมหาสมุทรแปซิฟิกระหว่างเส้นละติจูดที่ 20-45 องศาเหนือ เส้นลองจิจูดที่ 123-154 องศาตะวันออก พื้นที่ 377,972 ตร.กม. (0.3% ของพื้นที่โลก) ประกอบด้วยเกาะใหญ่ที่สำคัญ คือ ฮอกไกโด (83,424 ตร.กม.) ฮอนชู (231,231 ตร.กม.) ชิโกกุ (18,804 ตร.กม.) คิวชู (42,232 ตร.กม.) และโอกินาวา (2,281 ตร.กม.) ส่วนพื้นที่ชายฝั่งทะเลยาว 33,889 กม.

อาณาเขต

ทิศเหนือ	มีทะเลโอคอตสค์กั้นระหว่างญี่ปุ่นกับรัสเซีย
ด้านตะวันตก	มีทะเลญี่ปุ่นกั้นระหว่างญี่ปุ่นกับคาบสมุทรเกาหลีและจีน
ด้านตะวันออก	จรดมหาสมุทรแปซิฟิก
ทิศใต้	จรดทะเลฟิลิปปินส์

ภูมิประเทศ ตั้งอยู่ในเขตรอยเลื่อนของเปลือกโลก 3 แผ่น ทำให้เกิดแผ่นดินไหวบ่อย และเป็น 1 ใน 10 ของประเทศที่มีภูเขาไฟมากที่สุด (ฟูจิสูง 3,776 ม.) พื้นที่ป่า 250,000 ตร.กม. (67%) พื้นที่การเกษตร 50,000 ตร.กม. (12%) และพื้นที่ปลูกสร้าง 20,000 ตร.กม. (5%) มีแม่น้ำรวม 10 สาย แม่น้ำชินาโนะยาวที่สุด 367 กม.

ภูมิอากาศ ภาคเหนือ (เขตฮอกไกโดและชายฝั่งทะเลญี่ปุ่น) อากาศหนาวเย็นตลอดปี ฤดูหนาว หิมะตกมาก ที่ราบสูงตอนกลาง อุณหภูมิระหว่างฤดูร้อนกับฤดูหนาวต่างกันมาก ภาคตะวันออก (บริเวณชายฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก) อากาศหนาวเย็นในฤดูหนาว หิมะตกไม่มาก ฤดูร้อนอากาศร้อนชื้น หมู่เกาะทางตะวันตกเฉียงใต้ อากาศกึ่งเขตร้อน ฝนตกหนัก มีพายุไต้ฝุ่นพัดเข้าใกล้ญี่ปุ่นปีละประมาณ 11 ลูก มี 4 ฤดู ฤดูใบไม้ผลิ (มี.ค.-พ.ค.) อากาศอบอุ่น ฤดูร้อน (มี.ย.-ส.ค.) ฝนตกและร้อนจัดในช่วงต้นฤดู ฤดูใบไม้ร่วง (ก.ย.-พ.ย.) อากาศอุ่น และฤดูหนาว (ธ.ค.-ก.พ.) มีหิมะตก

ประชากร 126.32 ล้านคน (ปี 2563)

รายละเอียดประชากร จำนวนประชากรญี่ปุ่นเมื่อปี 2563 มีมากเป็นอันดับ 11 ของโลก แต่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากปัญหาสังคมผู้สูงอายุและอัตราการเกิดต่ำ ส่งผลให้ญี่ปุ่นเผชิญกับสภาวะขาดแคลนแรงงาน เฉพาะอย่างยิ่งแรงงานภาคการบริการและภาคเกษตร รัฐบาลญี่ปุ่นจึงมีนโยบายเปิดรับแรงงานต่างประเศมากขึ้น โดยปรับปรุงกฎหมายขยายระยะเวลาการทำงานของผู้ญี่ปุ่นแก่แรงงานต่างชาติเมื่อปี 2561 เพื่อดึงดูดแรงงานต่างชาติ ซึ่งคาดว่าจะมีแรงงานต่างชาติเพิ่มขึ้นเป็น 345,000 คนในปี 2568 นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังดำเนินนโยบายขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยผู้หญิง (Womenomics) โดยสนับสนุนให้ผู้หญิงเข้าสู่ตลาดแรงงานและเพิ่มโอกาสการเติบโตทางการทำงานมากขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนแรงงานและเตรียมความพร้อมรับมือสังคมผู้สูงอายุ

ศาสนา ญี่ปุ่นไม่มีศาสนาประจำชาติและไม่มีการสำรวจผู้นับถือศาสนาอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้ คนญี่ปุ่นส่วนใหญ่ไม่นับถือศาสนาใดเลย ส่วนผู้ที่นับถือศาสนามีประมาณ 39 % แบ่งเป็นศาสนาพุทธและชินโต 37% ศาสนาคริสต์ 1% และอื่น ๆ 1%

ภาษา ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาราชการ

การศึกษา ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปมีอัตราความรู้หนังสือ 99.9% ระบบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี และการศึกษาระดับสูง 3 ปี รวมทั้งระบบ 12 ปี แบ่งออกเป็นระดับประถมศึกษา 6 ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี

การก่อตั้งประเทศ การปกครองของญี่ปุ่นแบ่งเป็นยุคโบราณและยุคปัจจุบัน ยุคปัจจุบันซึ่งเริ่มในสมัยจักรพรรดิเมจิ มีการปฏิรูปการเมือง การปกครอง สังคมและวัฒนธรรม มีการติดต่อกับชาติตะวันตก นโยบายชาตินิยมทำให้ญี่ปุ่นรุกรานประเทศเพื่อนบ้านและเข้าร่วมในสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่เมื่อญี่ปุ่นประกาศแพ้สงครามเมื่อ 14 ส.ค.2488 ทำให้ญี่ปุ่นต้องตกอยู่ภายใต้การดูแลของกองกำลังพันธมิตร นำโดยสหรัฐฯ ซึ่งได้ร่างรัฐธรรมนูญให้แก่ญี่ปุ่นโดยจำกัดบทบาทของกองทัพญี่ปุ่นไม่ให้ก่อสงครามขึ้นอีกในอนาคต ญี่ปุ่นได้รับอำนาจอธิปไตยกลับคืนมาหลังการลงนามสนธิสัญญาซานฟรานซิสโกเมื่อปี 2494

วันชาติ 11 ก.พ. (เป็นวันก่อตั้งประเทศญี่ปุ่น)

การเมือง ปกครองระบอบประชาธิปไตย รัฐสภาเป็นสถาบันสูงสุด และนรม.เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร สมเด็จพระจักรพรรดิมีฐานะเป็นประมุขรัฐ

สถาบันกษัตริย์ กษัตริย์ญี่ปุ่นดำรงตำแหน่งสมเด็จพระจักรพรรดิที่ปัจจุบันมีเพียงพระองค์เดียวในโลก และมาจากพระราชวงศ์ที่ดำรงตำแหน่งสืบทอดต่อเนื่องนานที่สุดในโลกกว่า 2,600 ปี หลังจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 บทบาทและพระราชอำนาจของสมเด็จพระจักรพรรดิถูกจำกัดโดยรัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้ตั้งแต่ 3 พ.ค.2490 ให้เป็นเพียงสัญลักษณ์ของประเทศและความเป็นหนึ่งเดียวกันของประชาชน รัฐธรรมนูญมาตรา 6 ระบุให้ทรงสามารถแต่งตั้ง นรม.ตามที่รัฐสภาเสนอ และแต่งตั้งประธาน ผู้พิพากษาศาลฎีกาตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอ และมาตรา 7 สมเด็จพระจักรพรรดิมีพระราชกรณียกิจดังกล่าวนี้ได้ โดยอาศัยคำแนะนำและอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี ได้แก่ 1) ประกาศแก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญ กฎหมาย คำสั่งคณะรัฐมนตรี และสนธิสัญญาต่าง ๆ 2) เรียกประชุมรัฐสภา 3) ยุบสภาผู้แทนราษฎร 4) ประกาศรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 5) ลงพระปรมาภิไธยในคำสั่งแต่งตั้ง หรือถอดถอนรัฐมนตรี หรือเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งแต่งตั้งเอกอัครราชทูต 6) ลงพระปรมาภิไธยในการนิรโทษกรรม อภัยโทษ เลื่อนการประหาร และการคืนสิทธิต่าง ๆ 7) พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ 8) ลงพระปรมาภิไธยที่เกี่ยวกับการให้สัตยาบัน และเอกสารการทูตอื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด 9) รับคณะทูตและพระราชอาคันตุกะ และ 10) ประกอบพระราชพิธี

สมเด็จพระจักรพรรดินารูฮิโตะหรือสมเด็จพระจักรพรรดิองค์ที่ 126 เสด็จขึ้นครองราชย์เมื่อ 1 พ.ค.2562 (เป็นการเริ่มนับรัชสมัยเร็วปี 1) และมีการจัดพระราชพิธีสถาปนาเจ้าชายฟูมิฮิโตะแห่งอากิชิโนะเป็นมกุฎราชกุมารอากิชิโนะเมื่อ 8 พ.ย.2563 อย่างไรก็ตาม ราชวงศ์ญี่ปุ่นกำลังเผชิญกับวิกฤติเรื่องการสืบราชสมบัติ เนื่องจากกฏมณเฑียรบาลของญี่ปุ่นปี 2490 ระบุให้ผู้สืบราชสมบัติจะต้องเป็นพระราชโอรสพระองค์ใหญ่เท่านั้น แต่ปัจจุบันราชวงศ์ญี่ปุ่นเหลือพระราชวงศ์ฝ่ายหน้า (บุรุษ) เพียง 3 พระองค์ คือ มกุฎราชกุมารอากิชิโนะ (พระอนุชาในสมเด็จพระจักรพรรดินารูฮิโตะ) เจ้าชายฮิซาฮิโตะแห่งอากิชิโนะ (พระโอรสในเจ้าชายอากิชิโนะและว่าที่องค์รัชทายาทอันดับที่ 2) และเจ้าชายมาซาฮิโตะ (พระอนุชาในสมเด็จพระจักรพรรดิอากิฮิโตะ) จึงเกิดข้อถกเถียงถึงการแก้ไขกฏมณเฑียรบาลให้ผู้สืบราชสมบัติเป็นพระราชโอรสหรือพระราชธิดาพระองค์ใหญ่ได้

รวมถึงเห็นควรให้เจ้าหญิงทุกพระองค์ไม่ต้องลาออกจากฐานันดรศักดิ์หากเสกสมรสกับสามัญชน และสถาปนา
คืนพระยศให้แก่พระราชวงศ์ฝ่ายในที่ยังทรงมีพระชนม์อยู่กลับมาดำรงพระยศเดิมได้

ฝ่ายบริหาร : นรม.เป็นประธาน มาจากการคัดเลือกของรัฐสภาตามมติของรัฐสภา ซึ่งในทาง
ปฏิบัติมักจะเป็นหัวหน้าพรรคเสียงข้างมาก กรณีรัฐบาลมาจากพรรคการเมืองเสียงข้างมากในรัฐสภา นรม.
จะเป็นผู้คัดเลือกคณะรัฐมนตรีก่อนเสนอชื่อให้รัฐสภารับรอง หากพรรครัฐบาลไม่ได้ครองเสียงข้างมาก
คณะรัฐมนตรีจะมาจากการคัดเลือกของรัฐสภา นรม.เสนอรายชื่อคณะรัฐมนตรีให้รัฐสภารับรองก่อนเสนอรายชื่อ
ต่อสมเด็จพระจักรพรรดิ ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีคณะรัฐมนตรีได้ไม่เกิน 18 คน และครึ่งหนึ่งต้องเป็น
สมาชิกรัฐสภา

ฝ่ายนิติบัญญัติ : รัฐสภา (Diet) เป็นระบบ 2 สภา

1) **วุฒิสภา** สมาชิกมีวาระ 6 ปี ปัจจุบันมีจำนวน 245 คน แต่มีการเลือกตั้งครึ่งหนึ่งของ
จำนวนสมาชิกทุก 3 ปี จำนวนรอบละ 124 ที่นั่ง ผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งล่าสุดเมื่อ 21 ก.ค.2562
พรรคเสรีประชาธิปไตย (Liberal Democratic Party-LDP) และพรรคร่วมรัฐบาลอย่างพรรคโคเม (Komeito
Party-KP) ชนะการเลือกตั้ง ส่งผลให้พรรครัฐบาลครองเสียงข้างมากในวุฒิสภาด้วยจำนวนที่นั่ง 141 ต่อ 104 ที่นั่ง

2) **สภาผู้แทนราษฎร** มีวาระ 4 ปี มีสมาชิกจำนวน 465 คน มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง
(Single Member Constituency) เขตละ 1 คน จำนวน 289 คน และระบบสัดส่วนจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง
(Proportional Representation) จำนวน 176 คน การเลือกตั้งทั่วไปของญี่ปุ่นครั้งล่าสุดจัดขึ้นเมื่อ 22 ต.ค.2560
เป็นการเลือกตั้งที่เร็วกว่ากำหนดเดิม 1 ปี จากการที่ นรม.อาเบะ ประกาศยุบสภาเมื่อ 28 ก.ย.2560 ปรากฏว่า
พรรค LDP ชนะการเลือกตั้ง ทำให้นายอาเบะได้ดำรงตำแหน่ง นรม.จนถึงปี 2564 เป็นผู้ที่ยังดำรงตำแหน่ง นรม.
ยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่นนับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 และเป็นผู้นำญี่ปุ่นคนแรกที่ดำรง
ตำแหน่งถึง 3 สมัย (ไม่ต่อเนื่องกัน)

อย่างไรก็ดี นายอาเบะ ชินโซลาออกจากตำแหน่ง นรม.ญี่ปุ่นเมื่อ 28 ส.ค.2563 เนื่องจาก
ปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับโรคกล้ามเนื้อหัวใจอักเสบชนิดเป็นแผลเรื้อรัง ทำให้พรรค LDP ต้องจัดการเลือกตั้งภายใน
เพื่อแต่งตั้งหัวหน้าพรรค LDP คนใหม่เมื่อ 17 ก.ย.2563 ผลการเลือกตั้งปรากฏว่านายสึเกะ โยชิฮิเดะ
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี (อายุ 72 ปี/ปี 2564) ชนะการเลือกตั้งและได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าพรรค LDP
ซึ่งรัฐสภามีมติเห็นชอบให้นายสึเกะดำรงตำแหน่ง นรม.เมื่อ 17 ก.ย.2563 ด้วยคะแนน 314 ต่อ 465 เสียง

ฝ่ายตุลาการ : ระบบศาล ประกอบด้วย ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา และศาลครอบครัว
สมเด็จพระจักรพรรดิทรงแต่งตั้งประธานผู้พิพากษาศาลฎีกาตามการเสนอของคณะรัฐมนตรี

พรรคการเมือง : ระบบหลายพรรค ปัจจุบันพรรครัฐบาล ได้แก่ 1) พรรคเสรีประชาธิปไตย
(Liberal Democratic Party-LDP) ก่อตั้งเมื่อปี 2498 ปัจจุบันเป็นพรรคการเมืองที่ใหญ่ที่สุดและมีแนวคิด
อนุรักษนิยม หัวหน้าพรรคคือ นายสึเกะ โยชิฮิเดะ 2) พรรคโคเม (Komeito Party-KP หรืออดีต New
Komeito Party) ก่อตั้งโดยสมาชิกขององค์กรพุทธศาสนาขนาดใหญ่ คือ สมาคมสร้างคุณค่า (Soka Gakkai)
เมื่อปี 2541 ปัจจุบันเป็นพันธมิตรสำคัญในการจัดตั้งรัฐบาลร่วมกับพรรค LDP

พรรคฝ่ายค้าน ได้แก่ 1) พรรคประชาธิปไตยรัฐธรรมนูญแห่งญี่ปุ่น (Constitutional Democratic Party of Japan-CDPJ) เป็นแกนนำพรรคฝ่ายค้าน ก่อตั้งเมื่อ 2 ต.ค.2560 โดยแยกออกมาจากพรรคประชาธิปไตยญี่ปุ่น (Democratic Party Japan-DPJ หรือมินชินโต) แกนนำคือนายเอดาโนะ ยูกิโอะ 2) พรรคแห่งความหวัง (Party of Hope หรือ Kibo no To) ก่อตั้งโดยนางยูริโกะ โคอิเกะ อดีต รมว.กระทรวงกลาโหมของรัฐบาลพรรค LDP และอดีตผู้ว่าการกรุงโตเกียว 3) พรรคคอมมิวนิสต์ญี่ปุ่น (Japan Communist Party-JCP) ก่อตั้งเมื่อ ก.ค.2465 ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 320,000 คน 4) พรรคนวัตกรรมญี่ปุ่น (Japan Innovation Party-JIP) หรือ Nippon Ishin no Kai หรือ NIK ก่อตั้งเมื่อ ต.ค.2558 โดยกลุ่มการเมือง Initiative from Osaka 5) พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย (Social Democratic Party-SDPJ) เดิมชื่อพรรคสังคมนิยมญี่ปุ่น (Japan Socialist Party-JSP) ก่อตั้งเมื่อปี 2488 6) พรรคประชาธิปไตยเพื่อประชาชน (Democratic Party for the People-DPP) 7) พรรคประชาธิปไตยญี่ปุ่น (Democratic Party of Japan-DPJ) 8) พรรคเสรีนิยม (Liberal Party-LP) และ 9) พรรคกลุ่มอิสระ (The Group of Independents/ Mushozoku no Kai)

การปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับจังหวัด (Prefecture) และระดับเทศบาลในแต่ละจังหวัด (Municipal) โดยแบ่งออกเป็น 47 จังหวัด 1,718 เทศบาล รวม 23 เมืองและโตเกียว โดยมีการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น (Local Elections) ได้แก่ ผู้บริหารราชการส่วนจังหวัด อำเภอ ตำบล และการเลือกตั้งสมาชิกสภาบริหารส่วนท้องถิ่น สมาชิกทุกองค์ครมมีวาระ 4 ปี เว้นแต่ประชาชนจะลงคะแนนให้ยุบสภาเสียก่อน โดยปกติจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาบริหารส่วนท้องถิ่นใหม่ทุก 4 ปี ในช่วงเม.ย.-พ.ค. เรียกว่าการเลือกตั้งส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ ผลการเลือกตั้งท้องถิ่นล่าสุดเมื่อ 7 เม.ย.2562 ประกอบด้วย การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด 11 จังหวัด นายกเทศมนตรี 6 เมือง สมาชิกสภาจังหวัด 41 จังหวัด และสมาชิกสภาเทศบาล 17 เมือง พรรค LDP ยังคงได้รับเสียงสนับสนุนข้างมาก เนื่องจากพรรคฝ่ายค้านอ่อนแอและแตกแยกจนไม่สามารถส่งผู้สมัครลงแข่งขันได้ในหลายเขต

คณะรัฐมนตรีญี่ปุ่น ปัจจุบันมีทั้งหมด 20 ตำแหน่ง (รวม นรม.) โดยมีการปรับ ครม.ล่าสุดเมื่อ 17 ก.ย.2562 หลังนายสีเกะ โยชิฮิเดะ ขึ้นดำรงตำแหน่ง นรม.ญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการ

เศรษฐกิจ ญี่ปุ่นมีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ปัจจุบันขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 3 (รองจากสหรัฐฯ และจีน) และมีศักยภาพการแข่งขันสูงอันดับ 6 ของโลก (จาก Global Competitiveness Index 2019 และ World Economic Forum) รองจากสิงคโปร์ สหรัฐฯ ฮองกง เนเธอร์แลนด์ และสวีตเซอร์แลนด์ โดยมีปัจจัยบวกด้านอัตราภาษี กฎระเบียบแรงงานเข้มงวด และนวัตกรรม ญี่ปุ่นมีปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานที่ดีเยี่ยม อันดับ 5 ของโลก แรงงานคุณภาพ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง

นโยบายทางเศรษฐกิจ ให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูเศรษฐกิจจากผลกระทบการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 โดยในระยะสั้น มุ่งเร่งอัดฉีดงบประมาณเข้าระบบเศรษฐกิจในการเยียวยาและฟื้นฟูการบริโภคภาคครัวเรือนและการดำเนินกิจการของภาคเอกชน เฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) ควบคู่กับการดำเนินมาตรการทางการคลังและการเงิน นอกจากนี้ ยังผลักดันมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจเพื่อฟื้นฟูอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศผ่านโครงการ Go To Travel ส่วนในระยะยาว

รัฐบาลมุ่งสร้างความยืดหยุ่นให้กับห่วงโซ่อุปทานของญี่ปุ่น โดยเร่งส่งเสริมการย้ายฐานการผลิตจากจีนกลับมายัง ญี่ปุ่นและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เฉพาะอย่างยิ่ง เวียดนามและอินโดนีเซีย นอกจากนี้ ยังมีแผนปฏิรูปโครงสร้างการบริหารงานของประเทศให้มีความเป็นดิจิทัลมากขึ้น รวมถึงทบทวนและปรับปรุงกฎระเบียบด้านการค้าการลงทุนที่ล้าสมัยและเป็นอุปสรรคต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจญี่ปุ่น

นรม.สึเกะดำเนินตามนโยบายเศรษฐกิจ Abenomic ของอดีต นรม.อาเบะอย่างต่อเนื่อง ที่มุ่งฟื้นฟูเศรษฐกิจให้กลับมาเป็นอันดับหนึ่งของโลกตามยุทธศาสตร์ Japan is Back ด้วยการดำเนินนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านกลยุทธ 3 ดอก ได้แก่ อนุดอกที่ 1 นโยบายการเงินแบบผ่อนคลายพิเศษ (Bold Monetary Policy) เพื่อแก้ปัญหาเงินฝืดและส่งเสริมการส่งออก อนุดอกที่ 2 นโยบายการคลังเชิงรุก (Flexible Fiscal Policy) ด้วยการกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านการใช้จ่ายของภาครัฐ เฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการขึ้นภาษีการบริโภค และ อนุดอกที่ 3 นโยบายปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน เช่น มาตรการเพิ่มจำนวนแรงงาน การลดอัตราภาษีนิติบุคคลเหลือร้อยละ 25 การส่งเสริมและเพิ่มจำนวนธุรกิจ SMEs รวมถึงการปฏิรูปการศึกษา และการส่งเสริมการลงทุนในญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นยังมุ่งปฏิรูปอุตสาหกรรมยุคที่ 4 และการดำเนินนโยบายสังคม 5.0 ควบคู่กับการปฏิรูปการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและการกระจายตัวของรายได้ที่เป็นธรรม รวมถึงการเปิดรับแรงงานต่างชาติเข้ามาทำงานในญี่ปุ่นมากขึ้นและขยายระยะเวลาอนุญาตให้พำนักในญี่ปุ่น พร้อมทั้งดำเนินงบประมาณแบบได้ดุลการคลังเบื้องต้นของภาคสาธารณะสำเร็จภายในปีงบประมาณ 2568 โดยเน้นการปฏิรูประบบสวัสดิการสังคม

ธนาคารกลางญี่ปุ่น (Bank of Japan-BOJ) ประเมินว่าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจในปีงบประมาณ 2563 (1 เม.ย.2563-31 มี.ค.2564) ลดลงร้อยละ 4.7 และคาดการณ์ว่าในปีงบประมาณ 2564 (1 เม.ย.2564-31 มี.ค.2565) จะลดลงร้อยละ 3.3 และในปีงบประมาณ 2565 (1 เม.ย.2565-31 มี.ค.2566) จะลดลงเป็นร้อยละ 1.5

ข้อพิพาททางการค้าญี่ปุ่น-เกาหลีใต้ เริ่มมีขึ้นภายหลังรัฐบาลญี่ปุ่นประกาศมาตรการควบคุมการส่งออกสารเคมีซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญของอุตสาหกรรมสารกึ่งตัวนำของเกาหลีใต้ เมื่อ 4 ก.ค.2562 ได้แก่ 1) สาร Fluorinated Polyimide ใช้ผลิตหน้าจอแสดงผล 2) สาร Photosensitising Agent Resist ใช้ผลิตชิปประมวลผล และ 3) สาร Hydrogen Fluoride ใช้ผลิตสารกึ่งตัวนำ นอกจากนี้ ยังมีมติถอดเกาหลีใต้ออกจากบัญชีสิทธิพิเศษทางการค้าเมื่อ 2 ส.ค.2562 และมีผลบังคับใช้เมื่อ 28 ส.ค.2562 เนื่องจากห่วงกังวลความน่าเชื่อถือของเกาหลีใต้เกี่ยวกับการควบคุมการลักลอบขนส่งสินค้าไปยังเกาหลีเหนือ โดยเฉพาะวัตถุดิบที่สามารถใช้ผลิตอาวุธเคมีและนิวเคลียร์ ส่งผลให้รัฐบาลเกาหลีใต้ตอบโต้โดยไม่ต่ออายุข้อตกลงแลกเปลี่ยนข่าวกรองทางการทหารกับญี่ปุ่น (General Security of Military Information Agreement-GSOMIA) และถอดญี่ปุ่นออกจากบัญชีสิทธิพิเศษทางการค้าของเกาหลีใต้ (White List) เมื่อ 18 ก.ย.2562

ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้จัดการหารือเพื่อแก้ไขข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศ แต่การเจรจายังไม่มีความสำเร็จและไม่สามารถหาข้อสรุปได้ ข้อพิพาททางการค้าระหว่างทั้งสองประเทศ ส่งผลกระทบต่อการส่งออกและการท่องเที่ยวของญี่ปุ่น ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากกระแสต่อต้านญี่ปุ่นในเกาหลีใต้ นอกจากนี้ ยังกระตุ้นให้ความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลีใต้ตึงเครียดต่อเนื่อง ซึ่งหากญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ไม่สามารถระงับ

ความตึงเครียดระหว่างสองประเทศได้ อาจส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของระบบพันธมิตรญี่ปุ่น สหรัฐฯ และ เกาหลีใต้ในภูมิภาค รวมถึงการจัดการภัยคุกคามนิวเคลียร์จากเกาหลีเหนือ

สกุลเงิน ตัวย่อสกุลเงิน : เยน (JPY)

อัตราแลกเปลี่ยนต่อดอลลาร์สหรัฐ : 104.69 เยน : 1 ดอลลาร์สหรัฐ

อัตราแลกเปลี่ยนต่อบาท : 3.47 : 1 บาท (พ.ย.2563)

ดัชนีเศรษฐกิจสำคัญ (ปี 2562)

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) : 5,537,599 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ : 0.7%

รายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปี : 49,187.80 ดอลลาร์สหรัฐ

อัตราเงินเฟ้อ : 0.48%

หนี้สาธารณะ : 236.60%

อันดับความน่าเชื่อถือพันธบัตรรัฐบาล : Standard & Poor's : A+, Moody's : A1 และ Fitch : A

อัตราการว่างงาน : 3.0%

ปีงบประมาณ : 1 เม.ย.-31 มี.ค.

งบประมาณปี 2563 : 969,627,795.62 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ได้แก่ ความมั่นคงทางสังคม 33.6% ภาระหนี้ รัฐบาล 23.2% รัฐบาลท้องถิ่น 15.8% สาธารณูปโภค 6.8% การศึกษาและวิทยาศาสตร์ 5.5% การป้องกัน ประเทศ 5.2% และ อื่น ๆ 10 %

งบประมาณปี 2563 เพิ่มเติม (อนุมัติ 20 เม.ย. และ 27 พ.ค.2563) : 550,504,157.15 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19

ทุนสำรองระหว่างประเทศ : 1,402,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ก.ค.2563)

มูลค่าการค้าระหว่างประเทศ : การส่งออก 295,407,859,120 ดอลลาร์สหรัฐ การนำเข้า 306,016,164,640 ดอลลาร์สหรัฐ (ม.ค.-ก.ย.2563)

ดุลการค้าระหว่างประเทศ : ขาดดุลการค้า 10,608,305,520 ดอลลาร์สหรัฐ (ม.ค.-ก.ย.2563)

ญี่ปุ่นได้เปรียบดุลการค้า : สหรัฐฯ ฮังการี เกาหลีใต้ ไต้หวัน สิงคโปร์ เนเธอร์แลนด์ ไทย สหราชอาณาจักร อินเดีย และปานามา

ญี่ปุ่นขาดดุลการค้า : ซาอุดีอาระเบีย จีน ออสเตรเลีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ การ์ตา รัสเซีย อิตาลี อินโดนีเซีย ไอร์แลนด์ และคูเวต

คู่ค้าสำคัญ : สหรัฐฯ (19.3%) จีน (19%) เกาหลีใต้ (7.6%) ไต้หวัน (5.8%) ฮังการี (5.1%) ไทย (4.2%)

สินค้าส่งออกสำคัญ : รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบอิเล็กทรอนิกส์ ชิ้นส่วนยานยนต์ เหล็กและเหล็กกล้า มอเตอร์

สินค้านำเข้าสำคัญ : น้ำมันดิบ ก๊าซธรรมชาติ เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม เวชภัณฑ์ อุปกรณ์สื่อสาร

ตลาดส่งออกที่สำคัญ : จีน สหรัฐฯ เกาหลีใต้ ไต้หวัน ฮองกง และไทย

ตลาดนำเข้าที่สำคัญ : จีน สหรัฐฯ ออสเตรเลีย ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์

ทรัพยากรธรรมชาติ : ก๊าซธรรมชาติ ปิโตรเลียม ถ่านหิน ทองแดง ตะกั่ว สังกะสี เหล็กกล้า และอัญมณี

การทหารและความมั่นคง ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ใช้งบประมาณทางทหารสูงเป็นอันดับ 8 ของโลก รองจากสหรัฐฯ จีน รัสเซีย ซาอุดีอาระเบีย อินเดีย ฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร (จาก Stockholm International Peace Research Institute-SIPRI) แม้ถูกจำกัดบทบาททางการทหารภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งสันติภาพและสันติ (Idealistic and Pacific Nature) ปี 2490 โดยสหรัฐฯ ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเฉพาะมาตรา 9 ที่ระบุว่า ญี่ปุ่นจะไม่ทำสงครามและจะไม่มีกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้ญี่ปุ่นพยายามเพิ่มบทบาททางทหาร ได้แก่ เปลี่ยนชื่อทบวงป้องกันประเทศเป็น กระทรวงกลาโหม เมื่อ 9 ม.ค.2550 แต่ยังใช้คำเรียกกองทัพต่าง ๆ ด้วยคำว่า “กองกำลังป้องกันตนเอง” (Self-Defense-Force) แบ่งเป็นกองกำลังป้องกันตนเองทางบก (Ground Self-Defense Force-GSDF) กองกำลังป้องกันตนเองทางเรือ (Maritime Self-Defense Force-MSDF) และกองกำลังป้องกันตนเองทางอากาศ (Air Self-Defense Force-ASDF) นอกจากนี้ ยังมีกองกำลังประจำคณะประสานภารกิจคณะเสนาธิการร่วม และหน่วยข่าวกรองทางทหาร

นโยบายทางความมั่นคงและการทหาร รัฐบาลญี่ปุ่นปัจจุบันมุ่งเพิ่มขีดความสามารถด้านการป้องกันประเทศของกองกำลังป้องกันตนเองญี่ปุ่นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงเสริมสร้างศักยภาพในการปฏิบัติการกิจร่วมกับสหรัฐฯ และชาติพันธมิตร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนการปฏิรูปด้านความมั่นคงที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตามลำดับตั้งแต่การปรับแนวคิดด้านความมั่นคง การเพิ่มความสำคัญของนโยบายต่างประเทศ การลดอำนาจของฝ่ายพลเรือนในกองทัพ การตีความรัฐธรรมนูญใหม่ เพื่อให้ญี่ปุ่นสามารถใช้สิทธิป้องกันตนเองร่วมกับชาติพันธมิตร (collective self-defense) และขยายบทบาทด้านความมั่นคงในระดับระหว่างประเทศได้ โดยรัฐสภาญี่ปุ่นรับรองร่างกฎหมายความมั่นคงฉบับใหม่เมื่อปี 2558 และเริ่มมีผลบังคับใช้เมื่อ 29 มี.ค.2559 ส่งผลให้กองกำลังป้องกันตนเองสามารถใช้สิทธิในการป้องกันตนเองร่วมกัน (collective defense) ในการปกป้องประเทศพันธมิตรทางทหารกับญี่ปุ่น

รัฐบาลญี่ปุ่นยังเร่งจัดทำความตกลงที่เกี่ยวข้องกับการกระชับความร่วมมือทางการทหารกับมิตรประเทศ ได้แก่ 1) ความตกลงว่าด้วยการจัดหาและการบริการต่างฝ่าย (Acquisition and Cross-Servicing Agreement) เพื่อเอื้อต่อการเสริมสร้างศักยภาพทางทหารร่วมกันผ่านการฝึกซ้อม การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางทหารและยุทธโศปกรณ์ระหว่างกัน โดยญี่ปุ่นได้ลงนามความตกลงดังกล่าวกับสหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส อินเดีย และออสเตรเลียแล้ว 2) ความตกลงด้านการถ่ายทอดยุทธโศปกรณ์และเทคโนโลยี (Transfer of Defence Equipment and Technology) เพื่อเอื้อต่อการส่งออกยุทธโศปกรณ์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศของญี่ปุ่นไปยังต่างประเทศ หลังยกเลิกการห้ามส่งออกอาวุธและเทคโนโลยีทางการทหารเมื่อปี 2557 โดยล่าสุดญี่ปุ่นลงนามความตกลงดังกล่าวกับเวียดนามเมื่อ 20 ต.ค.2563 และกำลังหาหรือแนวทางจัดทำความตกลงกับ

อินโดนีเซียและไทย และ 3) ความตกลงเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในการฝึกทหารร่วมกัน (Agreement Facilitating Joint Military Exercises) เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับกำลังพลและบุคลากรของกองกำลังป้องกันตนเองของญี่ปุ่น และกองทัพออสเตรเลียระหว่างการฝึกทางทหารร่วมกัน เฉพาะอย่างยิ่งการผ่อนปรนมาตรการตรวจคนเข้าเมือง

สหรัฐฯ ยังคงเป็นประเทศคู่ค้าอาวุธสำคัญของญี่ปุ่น ขณะเดียวกันญี่ปุ่นนับเป็นพันธมิตรสำคัญของสหรัฐฯ ในการพัฒนาอาวุธ โดยทั้งสองประเทศมีความร่วมมือในการผลิตอาวุธประเภทต่าง ๆ ร่วมกัน และญี่ปุ่นได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตขั้นสูงจากสหรัฐฯ ส่งผลให้อุตสาหกรรมอาวุธของญี่ปุ่นมีความก้าวหน้าและน่าเชื่อถือ

งบประมาณทางทหาร กระทรวงกลาโหมญี่ปุ่นได้รับการจัดสรรงบประมาณประจำปี 2563 จำนวน 5.48 ล้านล้านเยน (ประมาณ 51,900 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) เพิ่มขึ้น 8.3% จากงบประมาณปี 2562 (จำนวน 5.26 ล้านล้านเยน หรือประมาณ 48,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) ซึ่งเป็นการเพิ่มงบประมาณทางทหารมากที่สุดในรอบ 20 ปี โดยกระทรวงกลาโหมญี่ปุ่นจะหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพด้านความมั่นคงทางอวกาศ ไชเบอร์และอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น สะท้อนจากแผนการจัดสรรงบประมาณกลาโหมปี 2563 จำนวน 690 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับการตั้งหน่วยปฏิบัติการทางอวกาศ (Space Operations Squadron -SOS) สังกัดกองกำลังป้องกันตนเองทางอากาศญี่ปุ่น และการพัฒนาระบบเฝ้าระวังทางอวกาศ (Space Situational Awareness Surveillance System) และงบประมาณจำนวน 340 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับจัดตั้งหน่วยความมั่นคงทางไซเบอร์และพัฒนาศักยภาพด้านสงครามอิเล็กทรอนิกส์ (Electromagnetic Warfare) นอกจากนี้ ยังอยู่ระหว่างดำเนินโครงการปรับปรุงขีดความสามารถด้านการป้องกันประเทศ ระยะกลาง (ปีงบประมาณ 2562-2566) ที่มุ่งยกระดับศักยภาพของกองกำลังป้องกันตนเอง โดยมีแผนเพิ่มงบประมาณสำหรับหน่วยลาดตระเวนชายฝั่ง จัดซื้อระบบระบบต่อต้านขีปนาวุธ Standard Missile-3 Block IIA (SM-3) ระบบป้องกันขีปนาวุธภาคพื้นดินเอจิส เครื่องบินขับไล่ F-35 แบบ Stealth และการพัฒนาระบบเรดาร์ตรวจจับ Stealth (Anti-Stealth Radar System)

กองกำลังป้องกันตนเองญี่ปุ่น ตั้งขึ้นเมื่อ 1 ก.ค.2497 นรม.ญี่ปุ่นเป็นผู้บัญชาการสูงสุด (Chief of Commander) ผลสำรวจของ Global Fire Power ของสหรัฐฯ เมื่อปี 2563 ประเมินว่าญี่ปุ่นมีแสนยานุภาพทางทหารเป็นอันดับ 5 จาก 138 ประเทศ กองกำลังป้องกันตนเองญี่ปุ่นมีกำลังพลประจำการจำนวน 247,160 นาย และกำลังสำรองพร้อมรบจำนวน 56,000 นาย โดยเป็นกำลังพลของ GSDF จำนวน 150,850 นาย MSDF จำนวน 45,364 นาย และ ASDF 46,950 นาย และเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องจำนวน 3,996 คน นอกจากนี้ ยังมีกำลังคนที่สามารถเข้าร่วมกองกำลัง จำนวน 53,873,803 นาย กองกำลังป้องกันฯ มียุทธโศปกรณ์ที่สำคัญ ประกอบด้วย ยุทธโศปกรณ์ทางบก ได้แก่ รถถัง 686 คัน รถลำเลียงพลหุ้มเกราะ 2,905 คัน กองกำลังปืนใหญ่สำหรับการป้องกันระยะไกล ประกอบด้วย ปืนใหญ่ 1,179 กระบอก ปืนใหญ่อัตตาจร 226 คัน และเครื่องยิงจรวด 99 เครื่อง ยุทธโศปกรณ์ทางอากาศ มีเครื่องบินประจำการทั้งหมด 1,561 ลำ เช่น เครื่องบินขับไล่ 279 ลำ เครื่องบินอเนกประสงค์ 134 ลำ และเฮลิคอปเตอร์ 637 ลำ และ ยุทธโศปกรณ์ทางทะเล

มีเรือประจำการทั้งหมด 129 ลำ ประกอบด้วย เรือบรรทุกเครื่องบิน 4 ลำ เรือพิฆาต 38 ลำ เรือคอร์เวต 6 ลำ และ เรือดำน้ำ 19 ลำ

ปัญหาความมั่นคงภายในประเทศ

1) กลุ่มโอมชินริเกียว (Aum Shinrikyo) ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2530 โดยนายมัตซึโมโตะ ชิซุโอะ หรือนายโซโกะ อาซาฮาระ รัฐบาลญี่ปุ่นกำหนดให้กลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มก่อการร้ายและยังคงติดตามความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง โดยกลุ่มมีแนวทางการสอนการฝึกจิต การเข้าสมาธิ และโยคะ เพื่อให้ถึงการรู้แจ้ง มีความเชื่อเรื่องวันสิ้นโลก อย่างไรก็ตาม รัฐบาลญี่ปุ่นเชื่อว่ากลุ่มดังกล่าวมีเป้าหมายต่อต้านรัฐบาลญี่ปุ่น โดยเมื่อปี 2531 กลุ่มโอมชินริเกียวลงทะเลเบียนเป็นกลุ่มศาสนาที่ถูกต้องตามกฎหมายของญี่ปุ่น และปี 2533 พยายามมีบทบาททางการเมือง นายอาซาฮาระ และสมาชิกกลุ่มลงสมัครรับเลือกตั้งทั่วไปภายใต้ชื่อพรรคชินริ (Shinri) หรือ Supreme Truth Party แต่พ่ายแพ้การเลือกตั้ง ทำให้เกิดความไม่พอใจสังคมเพิ่มขึ้น

ปฏิบัติการครั้งสำคัญของกลุ่ม คือ สาวกของลัทธิโอมชินริเกียวปล่อยก๊าซพิษซารินเหลว โจมตีสถานีรถไฟใต้ดินโตเกียว 5 จุด (มารุโนะอุจิ 2 สาย ฮิบิยะ 2 สาย จิโยตะ 1 สาย) ในช่วงชั่วโมงเร่งด่วน เมื่อ 20 มี.ค.2538 ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 13 คน บาดเจ็บสาหัส 50 คน และบาดเจ็บมากกว่า 6,000 คน อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากจับกุมแกนนำและสาวกกลุ่มโอมชินริเกียวที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปล่อยก๊าซพิษในสถานีรถไฟใต้ดิน สำนักความปลอดภัยสาธารณะของญี่ปุ่นยังคงติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มดังกล่าวอย่างใกล้ชิด สถิติเมื่อปี 2561 กลุ่มโอมชินริเกียวมีสมาชิกในญี่ปุ่นจำนวน 1,950 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มอาเลฟ (เปลี่ยนชื่อจากโอมชินริเกียว) ยึดมั่นแนวทางของนายอาซาฮาระ และกลุ่ม Hikari no Wa (Circle of Rainbow Light) ยึดมั่นแนวทางของนายฟูมิฮิโระ โจยู นอกจากนี้ ยังปรากฏความเคลื่อนไหวของสาวกกลุ่มโอมชินริเกียว ปลุกฝังอุดมการณ์ให้สมาชิกทั้งในและต่างประเทศ อาทิ สหรัฐฯ รัสเซีย และยูเครน

แม้ว่าแกนนำกลุ่มโอมชินริเกียวและสมาชิกคนสำคัญทั้ง 13 คน ได้รับโทษประหารชีวิตด้วยการแขวนคอเมื่อ 6 ก.ค.2561 แต่รัฐบาลญี่ปุ่นยังคงเฝ้าติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มนี้ ทั้งยังเพิ่มมาตรการด้านความมั่นคงเพื่อป้องกันการก่อเหตุของกลุ่มผู้ศรัทธาแกนนำกลุ่มดังกล่าวที่ไม่พอใจการประหารชีวิต

2) ชาวเกาหลีเหนือในญี่ปุ่น ที่ปัจจุบันอาศัยอยู่ในญี่ปุ่นมีจำนวนมากกว่า 150,000 คน แม้ส่วนใหญ่เป็นคนรุ่น 3-4 แต่ได้รับการปลุกฝังให้ภักดีต่อผู้นำเกาหลีเหนือและยึดมั่นในอุดมการณ์หลักของเกาหลีเหนือมาตลอด ซึ่งนับเป็นภัยคุกคามใกล้ชิดของญี่ปุ่น ญี่ปุ่นจึงให้ความสำคัญในการติดตามความเคลื่อนไหวของสมาคมชาวเกาหลีเหนือในญี่ปุ่น (General Association of Korean Residents in Japan) หรือ Chongryon หรือ Chosen Soren ก่อตั้งเมื่อ 25 พ.ค.2495 เป็นองค์กรหลักของชาวเกาหลีเหนือที่อาศัยอยู่ในญี่ปุ่นและมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับรัฐบาลเกาหลีเหนือ และ The Korean Residents Union In Japan หรือ Mindan เป็นกลุ่มชาวเกาหลีเหนือสัญชาติเกาหลีใต้ (Zainichi) โดยเฉพาะการส่งเงินกลับและการนำเข้า-ส่งออกสินค้าจากเกาหลีเหนือ เนื่องจากหวังกังวลว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องหรือสนับสนุนโครงการทดสอบขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ รวมทั้งการจารกรรมและก่อวินาศกรรมในญี่ปุ่น

นอกจากนี้ รัฐบาลญี่ปุ่นยังหวังกังวลกระแสต่อต้านรัฐบาลญี่ปุ่นของกลุ่มชาวเกาหลีเหนือข้างต้น จากกรณีรัฐบาลญี่ปุ่นระงับการอนุมัติสนับสนุนโรงเรียนในเครือสมาคมชาวเกาหลีเหนือในญี่ปุ่น

โดยการชุมนุมประท้วงของชาวเกาหลีเหนือที่พำนักอยู่ในญี่ปุ่นจำนวน 4,000 คน เมื่อ พ.ย.2562 เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลยกเลิกคำสั่งและมีการยื่นฟ้องประเด็นดังกล่าวต่อศาลกรุงโตเกียวและ จ.โอซากะ ก่อนส่งเรื่องไปยังศาลสูงของญี่ปุ่น โดยศาลตัดสินเห็นชอบกับการระงับงบประมาณสนับสนุนโรงเรียนในเครือดังกล่าวเมื่อ ก.ย.2563 เนื่องจากโรงเรียนได้รับการสนับสนุนงบประมาณและแนวคิดจากนายคิม จองอึ้น ผู้นำสูงสุดของเกาหลีเหนือซึ่งขัดกับหลักการและระบอบการปกครองของญี่ปุ่น คำตัดสินดังกล่าวสร้างความไม่พอใจแก่ชาวเกาหลีเหนือในญี่ปุ่นเป็นอย่างมาก รวมถึงสร้างความห่วงกังวลให้กับองค์การสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติขององค์การสหประชาชาติ (The United Nations Committee on the Elimination of Racial Discrimination)

ปัจจุบันมีชาวเกาหลีในญี่ปุ่นประมาณ 25% เป็นสมาชิกสมาคม Chongryon และเป็นสมาชิก Mindan 65% นอกจากนี้ กรมข่าวกรองและความมั่นคงสาธารณะ (PSIA) ของญี่ปุ่นเคยประมาณการจำนวนสมาชิก Chongryon เมื่อปี 2559 ว่ามีประมาณ 70,000 คน โดยคาดว่า 50% ถือหนังสือเดินทางเกาหลีเหนือ และอีก 50% เป็นสัญชาติญี่ปุ่นและเกาหลีใต้

ปัญหาความมั่นคงจากต่างประเทศ

1) การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ญี่ปุ่นเริ่มได้รับผลกระทบอย่างหนักจากการแพร่ระบาดดังกล่าวในห้วง มี.ค.2563 ที่มีการตรวจพบผู้ป่วยโรค COVID-19 แบบเป็นกลุ่มก้อน (Cluster) และไม่ทราบที่มาของการติดเชื้อ ส่งผลให้เกิดการแพร่ระบาดในญี่ปุ่นที่รุนแรงและขยายวงกว้างอย่างรวดเร็ว โดยรัฐบาลญี่ปุ่นจำเป็นต้องประกาศภาวะฉุกเฉินทั่วประเทศเมื่อ 16 เม.ย.2563 เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดดีขึ้นรัฐบาลญี่ปุ่นได้ประกาศยกเลิกภาวะฉุกเฉินก่อนกำหนดเมื่อ 27 พ.ค.2563 แต่ยังคงมาตรการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่อง

การแพร่ระบาดส่งผลเชิงลบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนและนานาชาติต่อรัฐบาลญี่ปุ่น โดยประชาชนวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลเกี่ยวกับศักยภาพและความล่าช้าในการรับมือการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 อย่างต่อเนื่อง เฉพาะอย่างยิ่งกรณีการแพร่ระบาดบนเรือ Diamond Princess และผลกระทบต่อเศรษฐกิจญี่ปุ่น โดยรายงานการเติบโตทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่นไตรมาส 4/2562 (ต.ค.-ธ.ค.2562) อย่างเป็นทางการเมื่อ 9 มี.ค.2563 ระบุว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) หดตัวลง 7.1% ซึ่งหดตัวมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ที่ 6.3% และหดตัวลงจากไตรมาส 3/2562 (ก.ค.-ก.ย.2562) 4.6% ซึ่งมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ที่ 3.7% การหดตัวของเศรษฐกิจที่มากกว่าการคาดการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้ญี่ปุ่นอาจเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจถดถอย (Recession) ในไตรมาส 1/2563 (ม.ค.-มี.ค.2563) นอกจากนี้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของญี่ปุ่นยังได้รับผลกระทบอย่างหนักจากมาตรการควบคุมการเข้าเมืองและการประกาศภาวะฉุกเฉิน ส่งผลให้นักท่องเที่ยวต่างชาติ เฉพาะอย่างจีนและยุโรป ซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายหลักของการท่องเที่ยวญี่ปุ่นไม่สามารถเดินทางเข้าประเทศ และญี่ปุ่นจำเป็นต้องเลื่อนการเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกและพาราลิมปิกในปี 2563 ทำให้ภาคเอกชนที่วางแผนรองรับนักท่องเที่ยวในห้วงจัดการแข่งขันได้รับผลกระทบอย่างมาก เฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการโรงแรมและที่พัก รวมถึงบริษัทนำเที่ยว

มาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ของแต่ละประเทศยังส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิตของญี่ปุ่นในต่างประเทศ เช่น กรณีฐานการผลิตญี่ปุ่นในจีน ที่กระบวนการผลิตหยุดชะงักจากมาตรการปิดเมืองและมาตรการควบคุมการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่เข้มงวดจากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ของจีน ทำให้ภาคการผลิตของญี่ปุ่นเผชิญกับภาวะขาดแคลนสินค้าและต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น ผลกระทบดังกล่าวกระตุ้นให้รัฐบาลญี่ปุ่นหันมาให้ความสำคัญกับการสร้างความยืดหยุ่นให้กับห่วงโซ่อุปทาน เพื่อลดการพึ่งพาฐานการผลิตจากจีนมากเกินไป โดยสนับสนุนงบประมาณแก่ภาคเอกชนญี่ปุ่นย้ายฐานการผลิตจากจีนมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เฉพาะอย่างยิ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งและความหลากหลายของกระบวนการผลิตญี่ปุ่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และพัฒนาโครงสร้างดิจิทัลในภาคอุตสาหกรรมของสมาชิกอาเซียนให้รองรับกับการที่ญี่ปุ่นจะมุ่งใช้ดิจิทัลในการดำเนินธุรกิจและกระบวนการผลิตมากขึ้น หลังการแพร่ระบาดของโรค COVID -19

2) **ภัยคุกคามจากจีน** ญี่ปุ่นให้ความกับการขยายอิทธิพลทางทหารของจีนในภูมิภาค โดยมองว่าจีนกำลังพยายามพัฒนาแสนยานุภาพกองทัพ ทั้งด้านยุทธวิธีและเทคโนโลยีทางการทหาร ปูทางไปสู่การยกฐานะขึ้นเป็นประเทศมหาอำนาจอันดับ 1 ของโลก การที่จีนขยายแสนยานุภาพและกิจกรรมทางทหารอย่างต่อเนื่อง เฉพาะอย่างยิ่งบริเวณหมู่เกาะเซนกากุ/เตียวหยูในทะเลจีนตะวันออก ซึ่งเป็นพื้นที่พิพาทระหว่างญี่ปุ่นกับจีน และบริเวณทะเลจีนใต้ ที่เป็นเส้นทางการเดินเรือและขนส่งพลังงานของญี่ปุ่น ส่งผลให้ญี่ปุ่นหวาดระแวงเงินและความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศตึงเครียดกันเป็นระยะ สะท้อนจากรายงานประจำปี 2563 ของกระทรวงกลาโหมญี่ปุ่นระบุว่า การขยายอิทธิพลทางทหารของจีนเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงแห่งชาติญี่ปุ่นมากที่สุด นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังดำเนินบทบาทเชิงรุกในการกระชับความร่วมมือทางการทหารกลุ่ม QUAD (สหรัฐฯ ญี่ปุ่น อินเดีย และออสเตรเลีย) และผลักดันยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกตามแนวคิด Free and Open Indo-Pacific ที่มีนัยสำคัญสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีนในภูมิภาค เฉพาะอย่างยิ่งขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ Belt and Road Initiative และ Nine-dash Line ของจีน

ขณะเดียวกันญี่ปุ่นยังคงพยายามฟื้นฟูความสัมพันธ์กับจีน เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เนื่องจากจีนเป็นคู่ค้ารายสำคัญและเป็นฐานการผลิตของภาคเอกชนที่ใหญ่ที่สุด ส่งผลให้รัฐบาลญี่ปุ่นพยายามประสานความร่วมมือกับรัฐบาลจีนในการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยญี่ปุ่นกระชับความร่วมมือทางเศรษฐกิจผ่านกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจภาคเอกชนญี่ปุ่น-จีน ในประเทศที่สาม (Japan-China Private Economic Cooperation in Third Countries) เช่น การลงทุนในระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกของไทย (Eastern Economic Corridor-EEC) และโครงการโรงกลั่นน้ำมันในคาซัคสถาน พร้อมทั้งเปิดโทรศัพท์สายด่วนทางทหาร เพื่อหลีกเลี่ยงการปะทะกันในทะเลจีนตะวันออก นอกจากนี้ ยังคงผลักดันแผนการเยือนญี่ปุ่นของประธานาธิบดีสี จิ้นผิงของจีนในฐานะพระราชอาคันตุกะของสมเด็จพระจักรพรรดินารูฮิโตะอย่างต่อเนื่อง แม้จะพบอุปสรรคจากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 จนจำเป็นต้องเลื่อนการเยือนดังกล่าวไปอย่างไม่มีกำหนด

3. **ภัยคุกคามจากเกาหลีเหนือ** ญีปุ่นและเกาหลีเหนือตัดความสัมพันธ์ทางการทูตเมื่อปลายปี 2523 ญีปุ่นยังคงหวาดระแวงเกาหลีเหนือที่พยายามผลักดันโครงการทดลองขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ ซึ่งจะนำไปสู่การผลิตและครอบครองอาวุธนิวเคลียร์ที่มีขีดความสามารถในการโจมตีญีปุ่น ทำให้ญีปุ่นดำเนินมาตรการคว่ำบาตรเกาหลีเหนือตามมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ญีปุ่นยังคงมีท่าทีที่แข็งกร้าวต่อเกาหลีเหนือ คือ ภัยคุกคามจากการทดลองยิงขีปนาวุธพิสัยกลางและใกล้ (Short and Medium-Range Ballistic Missiles) ของเกาหลีเหนือ โดยในรอบปี 2562 เกาหลีเหนือทำการทดสอบขีปนาวุธทั้งหมด 12 ครั้ง เช่น การทดสอบยิงขีปนาวุธพิสัยใกล้จำนวน 2 ลูก เมื่อ 31 ต.ค.62 จากฐานทดสอบที่ จ.พย็องอันใต้ ทางภาคตะวันตกของเกาหลีเหนือตกลงใกล้น่านน้ำเขตเศรษฐกิจจำเพาะของญีปุ่น และทดสอบยิงขีปนาวุธพิสัยใกล้จากเรือดำน้ำ (Submarine-Launched Ballistic Missile-SLBM) จำนวน 2 ลูกทางภาคตะวันออกของเกาหลีเหนือ ตกลงบริเวณน่านน้ำเขตเศรษฐกิจพิเศษจำเพาะญีปุ่นเมื่อ 2 ต.ค. 2562 ทั้งนี้ ล่าสุดญีปุ่นตรวจพบว่าเกาหลีเหนือทดสอบยิงขีปนาวุธพิสัยใกล้จำนวน 3 ลูกและตกลงบริเวณทะเลญีปุ่นเมื่อ 9 มี.ค.63

รัฐบาลญีปุ่นยังคงพยายามแก้ไขปัญหาทางการเกาหลีเหนือลักพาตัวชาวญีปุ่น โดยรัฐบาลเรียกร้องให้ทางการเกาหลีเหนือส่งกลับชาวญีปุ่นที่ถูกลักพาตัวจำนวน 17 คน แต่ทางการเกาหลีเหนือยืนยันว่ามีเพียงจำนวน 13 คนเท่านั้น ส่งผลให้ญีปุ่นยังคงดำเนินมาตรการระงับการนำเข้าและส่งออกสินค้าจากเกาหลีเหนือและไม่อนุญาตให้เรือและเรือขนส่งสินค้าสัญชาติเกาหลีเหนือจอดเทียบท่าเรือญีปุ่น พร้อมทั้งเรียกร้องให้นานาชาติกดดันมาตรการกีดกันเกาหลีเหนือจนกว่าเกาหลีเหนือจะปลดอาวุธนิวเคลียร์ โดยสมบูรณ์ ตรวจสอบได้ และไม่กลับมาดำเนินการอีก (Complete, Verifiable and Irreversible Denuclearization) รวมถึงติดตามความเคลื่อนไหวของเกาหลีเหนือ และประเทศที่มีความสัมพันธ์กับเกาหลีเหนืออย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ รัฐบาลญีปุ่นยังมุ่งผลักดันประสานความร่วมมือเพื่อจัดประชุมสุดยอดญีปุ่น-เกาหลีเหนือ โดยนายสีจิ้นผิง โยชิฮิเดะ นรม. ญีปุ่นประกาศภายหลังการรับตำแหน่ง นรม. ว่าพร้อมเจรจาจัดการประชุมสุดยอดกับเกาหลีเหนือโดยไม่มีเงื่อนไข อย่างไรก็ตาม การเจรจาเพื่อจัดการประชุมสุดยอดระหว่างสองประเทศยังไม่มีวี่แวง เนื่องจากเกาหลีเหนือยังไม่มีท่าทีตอบรับหรือสนใจที่จะจัดประชุมในลักษณะดังกล่าวกับญีปุ่น

4) **ภัยคุกคามจากกรณีพิพาทเรื่องการอ้างสิทธิ์เหนือหมู่เกาะ** ได้แก่

4.1) **ข้อพิพาทบริเวณหมู่เกาะเซ็นกากุ/เตียวหยูกับจีน** โดยญีปุ่นอ้างความชอบธรรมจากการที่สหรัฐฯ ยึดเกาะโอกินาวาผนวกกับหมู่เกาะเซ็นกากุหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขณะที่จีนอ้างว่าหมู่เกาะเซ็นกากุถูกญีปุ่นบุกยึดครองพร้อมกับไต้หวันเมื่อปี 2438 แต่เมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ญีปุ่นจำเป็นต้องคืนหมู่เกาะดังกล่าวทั้งหมดให้จีนเนื่องจากแพ้สงคราม ปัจจุบันหน่วยลาดตระเวนชายฝั่งและกองกำลังป้องกันตนเองทางเรือของญีปุ่นตรึงกำลังโดยรอบบริเวณดังกล่าว และญีปุ่นมีการประท้วงจีนอย่างต่อเนื่องในการทำกิจกรรมใกล้บริเวณดังกล่าว นอกจากนี้ ญีปุ่นมีแผนเพิ่มกองเรือเฝ้าระวังความเคลื่อนไหวบริเวณหมู่เกาะเซ็นกากุ ประกอบด้วยเรือลาดตระเวนจำนวน 12 ลำ ประจำการอยู่ที่เกาะอิชิซากิ ในจังหวัดโอกินาวา และเรือสังเกตการณ์จำนวน 3 ลำ ประจำการที่ท่าเรือคาโกชิม่า จังหวัดโอกินาวา ภายใน มี.ค.2564

4.2) ข้อพิพาทบริเวณหมู่เกาะคูริล (Kuril)/ ดินแดนทางเหนือ (Northern Territories) โดยญี่ปุ่นครอบครองมาตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่ภายหลังแพ้สงครามถูกสหภาพโซเวียตบุกยึดครองดินแดน และกลายเป็นพื้นที่พิพาทระหว่างญี่ปุ่นและรัสเซียสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน กรณีพิพาทหมู่เกาะคูริลเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ญี่ปุ่น-รัสเซีย โดยหวังที่ผ่านมาความเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทดังกล่าวเป็นตัวแปรสำคัญที่บั่นทอนความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ และเป็นอุปสรรคสำคัญในการเจรจาจัดทำข้อตกลงสันติภาพระหว่างญี่ปุ่นและรัสเซีย (Peace Treaty) ส่งผลให้ญี่ปุ่นและรัสเซียพยายามผลักดันความร่วมมือทางเศรษฐกิจในหมู่เกาะคูริล เพื่อลดความตึงเครียดและฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ อย่างไรก็ตาม การจัดการข้อพิพาทข้างต้นเป็นไปอย่างล่าช้า เนื่องจากทั้งสองประเทศยังมีท่าทีที่แข็งกร้าวต่อการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือดินแดนดังกล่าว

4.3) ข้อพิพาทบริเวณเกาะทาเคชิมะ (Takeshima) /เกาะด็อกโด (Dokdo) อยู่ห่างจากญี่ปุ่น 157 กิโลเมตร และห่างจากเกาหลีใต้ 92 กิโลเมตร สภาพเกาะเป็นโขดหินที่ไม่สามารถใช้เป็นที่อยู่อาศัยได้ แต่เป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรสัตว์น้ำและแร่ธาตุอุดมสมบูรณ์ และคาดว่าจะมีแหล่งน้ำมันด้วย โดยญี่ปุ่นอ้างกรรมสิทธิ์มาโดยตลอด ขณะที่เกาหลีใต้เริ่มอ้างกรรมสิทธิ์เมื่อปี 2493 และรักษาสีทธิในการครอบครองด้วยการตรวจตราเกาะเป็นประจำทุก 3 ปี นอกจากนี้ กองทัพเกาหลีใต้ได้เริ่มการซ้อมรบเพื่อปกป้องเกาะด็อกโดเป็นครั้งแรกเมื่อปี 2529 และทำการฝึกปีละ 2 ครั้งมาตั้งแต่ปี 2546

5. ภัยคุกคามก่อการร้าย ญี่ปุ่นตกเป็นเป้าหมายการโจมตีของกลุ่มสุดโต่งทางศาสนา เนื่องจากเป็นพันธมิตรของสหรัฐฯ และมีนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายอย่างชัดเจน โดยเฉพาะภายหลังเหตุวินาศกรรม 9/11 ญี่ปุ่นมีส่วนร่วมในสงครามต่อต้านการก่อการร้ายในอัฟกานิสถานและอิรัก ทำให้ญี่ปุ่นต้องเพิ่มมาตรการต่อต้านการก่อการร้าย โดยอนุมัติกฎหมายว่าด้วยมาตรการพิเศษต่อต้านการก่อการร้าย (Anti-Terrorism Special Measures law) เมื่อปี 2554 เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการควบคุมการเข้าเมือง การข่าวกรอง มาตรการรักษาความปลอดภัยสาธารณสุขโรคพื้นฐานสำคัญ การปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่กลุ่มก่อการร้าย และตั้งหน่วยต่อต้านการก่อการร้ายญี่ปุ่น (Counter-Terrorism Unit Japan-CTU-J) รับผิดชอบภารกิจด้านการต่อต้านการก่อการร้ายโดยตรงเมื่อปี 2558 พร้อมทั้งลงนามความตกลงต่อต้านการก่อการร้ายด้วยนิวเคลียร์ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรกับทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (International Atomic Energy Agency-IAEA) และอนุมัติกฎหมายการต่อต้านการก่อการร้าย (Counter-Terrorism Bill) เมื่อ พ.ศ.2560 ที่จะช่วยให้ญี่ปุ่นสามารถเข้าร่วมเป็นภาคีสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ (United Nations Convention against Transnational Organized Crime-UNTOC)

สมาชิกองค์การระหว่างประเทศ ADB, AfDB (non-regional member), APEC, APT, ARF, ASEAN (dialogue partner), Australia Group, BIS, CE (observer), CERN (observer), CICA (observer), CP, EAS, EBRD, FAO, FATF, G-20, G-5, G-7, G-8, G-10, IADB, IAEA, IBRD, ICAO, ICC, ICt, ICRM, IDA, IEA, IFAD, IFC, IFRCS, IHO, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC, LAIA, MIGA, NEA,

NSG, OAS (observer), OECD, OPCW, OSCE (partner), Paris Club, PCA, PIF (partner), SAARC (observer), SECI (observer), UN, UN Security Council (temporary), UNCTAD, UNDOF, UNESCO, UNHCR, UNIDO, UNMIS, UNRWA, UNWTO, UPU, WCO, WFTU, WHO, WIPO, WMO, WTO และ ZC

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ญี่ปุ่นเป็นประเทศชั้นนำด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ชีวการแพทย์ งบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของญี่ปุ่นสูงราว 19 ล้านล้านเยนหรือ 175,189 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และเป็นอันดับ 3 ของโลก รองจากสหรัฐฯ และจีน สถาบันวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์แห่งชาติของญี่ปุ่นที่สำคัญคือ Rikagaku Kenkyusho (RIKEN) สังกัดกระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรม สามารถผลิตผลงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา วิทยาศาสตร์การแพทย์ จีโนมิกส์ วิศวกรรม และวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ พร้อมทั้งมีความร่วมมือด้านวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์กับ 485 ประเทศทั่วโลก นอกจากนี้ อดีต นรม.อาเบะ เสนอแนวคิด Society 5.0 (Super Smart society) ในแผนพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีฉบับที่ 5 (ปีงบประมาณ 2560-2565) เพื่อรองรับปัญหาท้าทายที่ชาวญี่ปุ่นต้องเผชิญในอนาคต เช่น ปัญหาสังคมผู้สูงอายุ ภัยพิบัติทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และผลักดันโครงการขยายการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาทางยุทธศาสตร์ระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public/Private R&D Investment Strategic Expansion Program-PRISM) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสู่สังคม 5.0

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence-AI) รัฐบาลญี่ปุ่นจัดตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เมื่อปี 2559 และกำหนดยุทธศาสตร์เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เมื่อ มี.ค.2560 พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการใช้ AI หุ่นยนต์ และ Internet of Things (IoT) เป็นส่วนหนึ่งในยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ และการดำเนินกิจการของภาครัฐมากขึ้น รวมทั้งผลักดันโครงการพัฒนาระบบซูเปอร์คอมพิวเตอร์ (AI Bridging Cloud Infrastructure-ABCI) ให้มีความเร็ว 130 petaflops มูลค่า 173 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อให้ญี่ปุ่นเป็นศูนย์กลางด้านการพัฒนาซูเปอร์คอมพิวเตอร์ และมีศักยภาพในการแข่งขันด้านนวัตกรรมมากที่สุดในโลก

นาโนเทคโนโลยี ญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการพัฒนานาโนเทคโนโลยีตั้งแต่ปี 2554 โดยกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติและบรรจุให้การพัฒนาเทคโนโลยีดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของญี่ปุ่น โดยจัดสรรงบประมาณด้านนาโนเทคโนโลยีเฉลี่ยปีละ 800-1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือ 2.5%-3.5% ของงบประมาณด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ญี่ปุ่นมีความก้าวหน้าด้านการวิจัยและพัฒนานาโนเทคโนโลยีเป็นอันดับ 7 ของโลก รองจากจีน สหรัฐฯ อินเดีย อิหร่าน เกาหลีใต้ และเยอรมนี

การพัฒนาด้านอวกาศ Japan Aerospace Exploration Agency (JAXA) เป็นองค์การด้านการสำรวจอวกาศแห่งชาติญี่ปุ่น มีภารกิจด้านการวิจัย การพัฒนา และการส่งดาวเทียมขึ้นสู่วงโคจร รวมถึงการสำรวจดาวเคราะห์น้อย JAXA มีเป้าหมายจะตั้งสถานีปฏิบัติการกิจของมนุษย์บนดวงจันทร์ในปี 2568 โดย JAXA ส่งดาวเทียมมิซิบิ NO. 4 ขึ้นสู่อวกาศโลกเมื่อ มี.ค.2561 ตามแผนเพิ่มจำนวนดาวเทียมใน

โครงการสำรวจโลก 7 ดวงภายในปี 2566 และอยู่ระหว่างร่วมดำเนินโครงการสร้างสถานีอวกาศโคจรรอบดวงจันทร์ (Lunar Gateway) ของสหรัฐฯ

ญี่ปุ่นยังมีแผนสร้างเครือข่ายดาวเทียมโรงไฟฟ้าในอวกาศ ขนาด 1 กิกะวัตต์ (ศักยภาพเท่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ขนาดกลาง แต่ต้นทุนผลิตไฟฟ้าต่ำ) ภายในปี 2573 ที่รัฐบาลญี่ปุ่นร่วมกับภาคเอกชนและนักวิจัยวางแผนสร้างโรงไฟฟ้าพลังแสงอาทิตย์ในห้วงอวกาศ (Space-based solar power-SBSP) ซึ่งเมื่อ 12 มี.ค.2558 JAXA ประกาศผลการวิจัยที่สามารถส่งพลังงานไฟฟ้า 1.8 กิโลวัตต์ในระยะ 50 เมตร

พลังงานนิวเคลียร์ รัฐบาลญี่ปุ่นยังคงสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาพลังงานนิวเคลียร์อย่างต่อเนื่อง แม้ญี่ปุ่นจะได้รับผลกระทบอย่างมากจากการรั่วไหลของโรงไฟฟ้าฟูกูชิมะไดอิจิ เฉพาะอย่างยิ่งโครงการวิจัยพลังงานนิวเคลียร์ฟิวชันนานาชาติ (International Thermonuclear Experimental Reactor-ITER) ซึ่งมี 35 ประเทศเข้าร่วม อาทิ สหภาพยุโรป สหรัฐฯ รัสเซีย จีน อินเดีย และเกาหลีใต้ โครงการดังกล่าวมีแผนสร้างเครื่องสร้างปฏิกิริยานิวเคลียร์ฟิวชัน (Tokamak Complex) ทางภาคใต้ของฝรั่งเศส โดยใช้งบประมาณ 14,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และเริ่มทำการติดตั้งและทดลองเครื่องกำเนิดพลังงานในปี 2563 และปี 2570 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากงบประมาณในการก่อสร้างมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นกว่าที่คาดการณ์ ทำให้สหภาพยุโรปให้สถานะพิเศษแก่ญี่ปุ่น เพื่อเพิ่มงบประมาณในการก่อสร้างของโครงการดังกล่าว

การขนส่งและโทรคมนาคม ท่าอากาศยานรวม 96 แห่ง ที่สำคัญ 4 แห่ง คือ ท่าอากาศยานนาริตะ ตั้งอยู่ห่างจากใจกลางโตเกียวประมาณ 60 กม. ท่าอากาศยานคันไซตั้งอยู่ที่เมืองโอซากา ท่าอากาศยานกลาง ตั้งอยู่ที่เมืองนาโงยา จังหวัดอิดซึ และท่าอากาศยานฟูกูโอกะ เส้นทางรถไฟ กิจกรรมรถไฟ 70% ของเครือข่ายการรถไฟในญี่ปุ่นเป็นของกลุ่มบริษัท Japan Railways (JR Group) รัฐวิสาหกิจการรถไฟ แบ่งพื้นที่บริการ 6 บริษัท คือ JR Hokkaido, JR East, JR Central, JR West, JR Shikoku, and JR Kyushu ส่วนที่เหลือ 30% ดำเนินกิจการโดยบริษัทเอกชน บัตร Japan Rail Pass สามารถใช้ได้กับบริการของบริษัท JR bus และรถไฟชินคันเซ็นหรือรถไฟด่วนพิเศษที่เคยเป็นรถไฟฟ้ายาวที่วิ่งเร็วที่สุดครั้งแรกในโลก นอกจากนี้ บริษัท JR Central อยู่ระหว่างดูแลโครงการก่อสร้างรถไฟ Chuo Shinkansen Maglev ตั้งเป้าหมายทำความเร็ว 374 ไมล์/ชม. (Maglev ของจีนเร็ว 268 ไมล์/ชม.) และมีแผนขยายเส้นทางถึงเมืองซัปโปโรภายในปี 2573

การเดินทาง สายการบินที่ให้บริการเที่ยวบินตรงไปยังญี่ปุ่นเส้นทางสุวรรณภูมิหรือดอนเมือง-ญี่ปุ่น ได้แก่ การบินไทย นกสกู๊ต เจแปนแอร์ไลน์ ออลนิปปอนแอร์เวย์ เดลต้าแอร์ไลน์ ไทยไลอ้อนแอร์ ใช้เวลาเดินทางจากกรุงเทพฯ 6 ชม. เวลาเร็วกว่าไทย 2 ชม. นอกจากนี้ หลายสายการบินยังมีบริการแบบแวะพักต่อเครื่อง

การขอวีซ่า เมื่อ มี.ย. 2555 ญี่ปุ่นอนุมัติออกวีซ่าแบบเข้าออกหลายครั้งให้แก่ไทย และยกเว้นวีซ่าให้ผู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวระยะ 15 วัน เมื่อ 1 ก.ค.2556 แต่ต้องแสดงบัตรโดยสารเครื่องบินขาออก ค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างที่พำนักในญี่ปุ่น เช่น เงินสด บัตรเครดิต ชื่อที่อยู่ และหมายเลขติดต่อในระหว่างที่พำนักในญี่ปุ่น และกำหนดการเดินทางระหว่างที่พำนักในญี่ปุ่น ส่วนผู้ที่ต้องการพำนักเกิน 15 วัน หรือมีวัตถุประสงค์อื่น ๆ จะต้องยื่นขอวีซ่าตามปกติ ปัจจุบันญี่ปุ่นกำลังนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการขอวีซ่า

และอยู่ระหว่างการพิจารณาใช้เวลาพำนักเพื่อการท่องเที่ยวในญี่ปุ่นเกิน 15 วัน ทั้งนี้ ศูนย์บริการรับคำยื่นคำร้องขอวีซ่า (JVAC) ดำเนินงานโดยบริษัท Japan Visa Center (Thailand) เปิดให้บริการจันทร์-ศุกร์ เวลา 8.30-18.00 น. Call center +66-(0) 2-251-5197-8 อาคารวันแปซิฟิกเพลส ชั้น 9 ยูนิท 910 เลขที่ 140 ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110 E-mail: info@japan-visa-center.co.th

สถานการณ์สำคัญที่น่าติดตาม :

- 1) การฟื้นฟูเศรษฐกิจญี่ปุ่นจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรค COVID-19
- 2) การเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกและพาราลิมปิกในปี 2564
- 3) การผลักดันการแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 9 และความพร้อมในการเลือกตั้งทั่วไปปี 2564
- 4) ทิศทางการปฏิรูปโครงสร้างการทำงานของรัฐบาลและระบบราชการญี่ปุ่นสู่ความเป็นดิจิทัล
- 5) แนวโน้มบทบาทและนโยบายของญี่ปุ่นต่อยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกตามแนวคิด Free and Open Indo-Pacific และความร่วมมือของกลุ่ม QUAD (สหรัฐฯ ญี่ปุ่น อินเดีย และออสเตรเลีย)
- 6) แนวโน้มบทบาทและนโยบายของญี่ปุ่นต่อการจัดการวัคซีนระหว่างประเทศ
- 7) แนวโน้มบทบาทและนโยบายของญี่ปุ่นต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เฉพาะอย่างยิ่งประเด็นทะเลจีนใต้และอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง
- 8) ทิศทางการสร้างความยืดหยุ่นให้กับห่วงโซ่อุปทานของญี่ปุ่น เฉพาะอย่างยิ่งการกระจายฐานการผลิตในต่างประเทศ
- 9) แนวโน้มบทบาทและนโยบายของญี่ปุ่นในการเสริมสร้างศักยภาพด้านความมั่นคงทางอวกาศไซเบอร์ และอิเล็กทรอนิกส์
- 10) แนวโน้มการดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการใช้พลังงานทางเลือกของญี่ปุ่น
- 11) แนวโน้มความสัมพันธ์ญี่ปุ่น-สหรัฐฯ หลังการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐฯ พ.ย.2563
- 12) การฟื้นฟูความสัมพันธ์กับจีนและรัสเซีย เฉพาะอย่างยิ่งการผลักดันแผนการเยือนญี่ปุ่นในฐานะพระราชอาคันตุกะของประธานาธิบดี สี จิ้นผิงของจีน และการเจรจาเพื่อจัดทำความตกลงสันติภาพ (Peace Treaty) ระหว่างญี่ปุ่นกับรัสเซีย
- 13) แนวโน้มนโยบายต่อเกาหลีเหนือ เฉพาะอย่างยิ่งการผลักดันการประชุมสุดยอดญี่ปุ่น-เกาหลีเหนือ และการแก้ไขปัญหาทางการเกาหลีเหนือลึกลับชาวญี่ปุ่น
- 14) แนวโน้มความสัมพันธ์ญี่ปุ่น – เกาหลีใต้ เฉพาะอย่างยิ่งการจัดการข้อพิพาททางการค้า

ความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น

สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันเมื่อ 26 ก.ย.2430 และมีความตกลงแลกเปลี่ยนผู้แทนระดับเอกอัครราชทูตเมื่อปี 2484 ทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ที่ดีและใกล้ชิดซึ่งในระดับพระราชวงศ์ รัฐบาล และประชาชน นอกจากนี้ นโยบายของรัฐบาลญี่ปุ่นให้ความสำคัญต่อไทยในทุกมิติ และถือว่าไทยเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญต่อการแข่งขันกับจีนด้านความมั่นคงและการเชื่อมโยงในภูมิภาค โดยเฉพาะยุทธศาสตร์

อินโด-แปซิฟิก ทำให้ญี่ปุ่นและไทยมีความร่วมมือระหว่างกันครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และวิทยาการ พร้อมทั้งมีการกระชับความร่วมมือให้พัฒนาไปสู่ความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์และเศรษฐกิจ

สถานการณ์การเมืองของไทยในห้วงปี 2549 และ 2557 มีความละเอียดอ่อนและสร้างความห่วงกังวลให้ภาครัฐและเอกชนญี่ปุ่นค่อนข้างมาก ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นและไทยลดระดับลงและจีนเริ่มมีบทบาทและอิทธิพลมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อรัฐบาลไทยประกาศ Roadmap การเลือกตั้งเมื่อปี 2562 ญี่ปุ่นได้ส่งสัญญาณเชิงบวกและแสดงความเชื่อมั่นต่อการเมืองไทยมากขึ้น โดยกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่นได้แสดงความยินดีต่อการจัดการเลือกตั้งเมื่อ 24 มี.ค.2562 และแสดงความหวังที่กระชับความสัมพันธ์กับไทยต่อไป

สถิติชาวญี่ปุ่นที่เดินทางเข้าไทย ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยประจำปี 2563 (ม.ค.-ก.ย.) มีจำนวน 320,098 คน (ลดลง 76.32%) มากเป็นอันดับที่ 18 สถิติของกระทรวงต่างประเทศญี่ปุ่นเมื่อปี 2560 ระบุว่ามิชาวญี่ปุ่นที่พำนักในไทยจำนวน 72,754 คน ขณะที่สถิติการท่องเที่ยวญี่ปุ่นเมื่อปี 2562 พบว่านักท่องเที่ยวไทยไปญี่ปุ่นมีจำนวน 1,318,977 คน คิดเป็น 4.1% ของสัดส่วนนักท่องเที่ยวทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ภาพรวมสถิตินักท่องเที่ยวต่างชาติของญี่ปุ่นในปี 2563 (ม.ค.-ก.ย.) ลดลง 99.9% เนื่องจากมาตรการระงับการเดินทางระหว่างประเทศ อนึ่ง มีชาวไทยพำนักอยู่เมื่อญี่ปุ่น 48,952 คน (เฉพาะที่ลงทะเบียนทางการเมื่อปี 2561) และมีสำนักงานของไทยที่ตั้งอยู่ในญี่ปุ่น ได้แก่ โตเกียว (สถานเอกอัครราชทูตและทีมประเทศไทยหลายสำนักงาน) โอซากา (สถานกงสุลใหญ่ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย) ฟูกุโอกะ (สถานกงสุลใหญ่และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย) และฮิโรชิมา (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน) และญี่ปุ่นมีสถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นในกรุงเทพฯ

การค้าระหว่างไทย-ญี่ปุ่น เมื่อปี 2563 (ม.ค.-ก.ย.) มีมูลค่า 36,140.12 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลง 16.95% จากช่วงเดียวกันของปี 2562 การส่งออกของญี่ปุ่นมาไทยมีมูลค่า 19,548.01 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และการส่งออกของไทยไปญี่ปุ่นมีมูลค่า 16,592.11 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทำให้ญี่ปุ่นได้เปรียบดุลการค้าไทยมูลค่า 2,955.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ญี่ปุ่นนับเป็นคู่ค้าอันดับ 2 ของไทยรองจากจีน ขณะที่ไทยเป็นคู่ค้าอันดับ 6 ของญี่ปุ่นรองจาก สหรัฐฯ จีน เกาหลีใต้ ไต้หวัน และฮ่องกง มีส่วนแบ่งตลาด 4.25% (สัดส่วนสูงสุดในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน) ทั้งนี้ สินค้าที่ญี่ปุ่นนำเข้าจากไทย ได้แก่ รถยนต์อุปกรณ์และส่วนประกอบ ไม้แปรรูป เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องจักรกล เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เครื่องโทรสาร โทรศัพท์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์พลาสติก แผงวงจรไฟฟ้า เคมีภัณฑ์ เม็ดพลาสติก และเครื่องใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบอื่น ๆ สินค้าที่ไทยนำเข้าจากญี่ปุ่น ได้แก่ เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ เหล็ก เหล็กกล้า ส่วนประกอบและอุปกรณ์ยานยนต์ เคมีภัณฑ์ แผงวงจรไฟฟ้า และเครื่องมือวิทยาศาสตร์

การลงทุน ญี่ปุ่นเป็นผู้ลงทุนรายใหญ่อันดับ 1 ของไทยมาโดยตลอด มีสัดส่วน 54% ของมูลค่าการลงทุนต่างชาติสะสมในไทย สถิติการลงทุนของญี่ปุ่นในไทยเมื่อปี 2563 (ม.ค.-ก.ย.) พบว่ามีการยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนญี่ปุ่นในไทยจำนวน 139 โครงการ รวมเป็นมูลค่า 37,545 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนโครงการขนาดใหญ่ (เงินลงทุนตั้งแต่ 1,000 ล้านบาทขึ้นไป) เช่น การผลิตรถยนต์ไฟฟ้าแบบแบตเตอรี่ (Battery Electric Vehicles-BEV) การผลิต Hard Disk Drive การผลิตคอมพิวเตอร์ สำหรับเครื่องปรับอากาศ และการผลิตรถยนต์ไฟฟ้าแบบผสมเสียบปลั๊ก (Plug-In Hybrid Electric Vehicles-

PHEV) นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังมีความสำคัญกับไทยด้านการลงทุนในเชิงยุทธศาสตร์ ที่มุ่งผลักดันให้ไทยเป็น ศูนย์กลางการผลิต และการกระจายสินค้าไปยังประเทศอื่นในภูมิภาคโดยใช้รูปแบบการลงทุนแบบ “Thailand+1” คือ ใช้ไทยเป็นฐานขยายการลงทุนและกระจายการผลิตไปยังประเทศอื่นในอาเซียน นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังเล็งเห็นถึงศักยภาพของไทยในการส่งเสริมและขยายผลประโยชน์ของญี่ปุ่นในภูมิภาคอาเซียน รวมถึงการร่วมมือกันเพื่อพัฒนาประเทศที่สาม เฉพาะอย่างยิ่งอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

ด้านรถไฟและระบบราง ไทยและญี่ปุ่นลงนามบันทึกความร่วมมือด้านระบบรางเมื่อปี 2558 พัฒนาระบบรางที่สำคัญ 3 เส้นทาง ได้แก่ 1) รถไฟความเร็วสูงเส้นทางกรุงเทพฯ-เชียงใหม่ (อยู่ระหว่างการเจรจา) 2) เส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor-SEC) กาญจนบุรี-กรุงเทพฯ-ฉะเชิงเทรา-แหลมฉบัง และกาญจนบุรี-กรุงเทพฯ-ฉะเชิงเทรา-อรัญประเทศ และ 3) เส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก ช่วงแม่สอด-มุกดาหาร นอกจากนี้ บริษัทเอกชนของญี่ปุ่นได้ร่วมมือกับไทยในการสร้างโครงข่าย รถไฟฟ้าในกรุงเทพฯ และปริมณฑล เช่น รถไฟฟ้าสายสีน้ำเงิน (ใช้เงินกู้จากรัฐบาลญี่ปุ่น) รถไฟฟ้าสายสีม่วง รถไฟฟ้าสายสีแดงเส้นทางบางซื่อ-รังสิต และบางซื่อ-ตลิ่งชัน ญี่ปุ่นยังมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาระบบรางและพื้นที่โดยรอบ เช่น ความร่วมมือระหว่างกระทรวงคมนาคมและองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งญี่ปุ่น (JICA) เพื่อศึกษาการพัฒนาเมืองและพื้นที่รอบรางรถไฟเชิงพาณิชย์ เส้นทางจากด่านพุน้ำร้อน จ.กาญจนบุรีถึงด่านอรัญประเทศ จ.สระแก้ว และการจัดทำแผนแม่บทระบบขนส่งมวลชนทางรางใน กทม.และปริมณฑล ระยะที่ 2

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ญี่ปุ่นมีบทบาทสำคัญในการยกระดับมาตรฐานทักษะของแรงงานไทย โดยมีการจัดตั้งความริเริ่ม Thailand-Japan Industrial HRD Initiative ที่มุ่งพัฒนาบุคลากรด้านเทคนิคและ อาชีวศึกษาของไทยให้ได้มาตรฐานเทียบเคียงกับญี่ปุ่น เพื่อพร้อมรองรับการลงทุนของญี่ปุ่นในไทย โดย สำนักงานอาชีวศึกษาแห่งชาติของญี่ปุ่น (KOSEN) ได้ตั้งสำนักงานที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ของไทยเมื่อ ค.ศ.2559 เพื่อช่วยเหลือในการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาในไทย นอกจากนี้ ญี่ปุ่นและไทยยังมีความร่วมมือเพื่อพัฒนาศักยภาพและทรัพยากรมนุษย์ด้านสาธารณสุขในประเทศที่สาม รวมถึงความร่วมมือทวิภาคีในการพัฒนากลไกเครดิตร่วม (Joint Crediting Mechanism-JCM) เมื่อ พ.ย.2558 ซึ่งญี่ปุ่นจะให้การสนับสนุนความรู้ด้านเทคนิคและงบประมาณสำหรับโครงการของภาคเอกชนไทยที่จะนำไปสู่การผลิตก๊าซเรือนกระจก นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนผ่านสู่ความเป็นดิจิทัล เช่น องค์การส่งเสริมการค้าต่างประเทศของญี่ปุ่น (JETRO) คัดเลือกภาคเอกชนไทยจำนวน 4 แห่ง เมื่อ ค.ศ.2563 เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนบุคลากรและวางแผนการทำงานกับภาคเอกชนด้านดิจิทัลภายใต้โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมดิจิทัลในภูมิภาคเอเชีย (Asia Digital Transformation-ADX)

องค์กรต่างๆ ของญี่ปุ่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมในไทย ได้แก่ 1) Overseas Human Resources and Industry Development Association (HIDA) 2) Japan Oversea Development Corp. (JODC) 3) The Association for Overseas Technical Scholarship (AOTS) 4) Japan External Trade Organization (JETRO) 5) Japan International Corporation Agency (JICA) 6) Japan-Thailand Economic Corporation Society (JTECS) 7) Japanese Chamber of Commerce (JCC) 8) Japan Student Services Organization (JASSO) และ 9) Japan National Tourism Organization (JNTO)

กรอบความร่วมมือและข้อตกลงที่สำคัญระหว่างญี่ปุ่น-ไทย 1) การประชุมหุ้นส่วนทางการเมืองไทย-ญี่ปุ่น (Japan-Thailand Political Partnership Consultations-JTPPC) 2) ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (Japan-Thailand Economic Partnership Agreement-JTEPA) 3) คณะทำงานร่วมเฉพาะกิจไทย-ญี่ปุ่นว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ 4) การประชุมประจำปีความร่วมมือทางวิชาการไทย-ญี่ปุ่น (Japan-Thailand Partnership Program in Technical Cooperation-JTPP) 5) ข้อตกลงทางการบิน มีผลบังคับใช้เมื่อ 14 ก.ค.2496 6) ข้อตกลงทางวัฒนธรรม มีผลบังคับใช้เมื่อ 6 ก.ย.2498 7) ข้อตกลงทางการพาณิชย์ มีผลบังคับใช้เมื่อ 1 ม.ค.2501 8) ข้อตกลงทางภาษี มีผลบังคับใช้เมื่อ 24 ก.ค.2506 9) ข้อตกลงในการส่งอาสาสมัครร่วมมือเยาวชน มีผลบังคับใช้เมื่อ 19 ม.ค.2524 10) ข้อตกลงความร่วมมือทางเทคโนโลยี มีผลบังคับใช้เมื่อ 5 พ.ย.2524 และ 11) สนธิสัญญาโอนตัวนักโทษไทย-ญี่ปุ่น ลงนามเมื่อ 22 ก.ค.2552 เป็นต้น

การแลกเปลี่ยนการเยือนระดับผู้นำและเจ้าหน้าที่ระดับสูง

ญี่ปุ่นและไทยมีการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับผู้นำและเจ้าหน้าที่ระดับสูงอย่างต่อเนื่อง ทั้งรูปแบบการหารือทวิภาคีอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในปี 2563 มีการเยือนและพบปะระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับสูงฝ่ายญี่ปุ่นและไทยที่สำคัญ คือ นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ อดีตรอง นรม.เดินทางเยือนกรุงโตเกียว ญี่ปุ่น ระหว่าง 17-18 ก.พ.2563 เพื่อพบปะนายนิชิมูระ ยาซูโทชิ รัฐมนตรีพิเศษประจำสำนักงานคณะรัฐมนตรีญี่ปุ่น (กำกับดูแลนโยบายเศรษฐกิจและการคลัง) และนายโนบุฮิโกะ ซาซากิ ประธานองค์การส่งเสริมการค้าต่างประเทศของญี่ปุ่น (JETRO) เพื่อหารือแนวทางความร่วมมือในการส่งเสริมการลงทุนระหว่างสองประเทศ พร้อมทั้ง พบปะผู้แทนจากธนาคารโนรินจุกิน (The Norinchukin Bank) เพื่อหารือแนวทางพัฒนาความร่วมมือด้านการเกษตรระหว่างไทยกับญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม การที่ไทยและญี่ปุ่นเผชิญกับการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ส่งผลให้จำเป็นต้องยกเลิกหรือเลื่อนการพบปะระหว่างผู้นำและเจ้าหน้าที่ระดับสูงระหว่างสองประเทศ และหันมาใช้ช่องทางการประชุมทางไกลในการสื่อสารระหว่างกันเป็นหลัก

นายสีเกะ โยชิฮิเดะ
(Suga Yoshihide)

ตำแหน่งปัจจุบัน	นรม.ญี่ปุ่น
วัน/เดือน/ปีเกิด	6 ธ.ค.2491 (อายุ 73 ปี/ปี 2564) ที่เมืองยูซาวะ จ.อากิตะ
ครอบครัว	- เป็นบุตรคนโตของนายสีเกะ วาซาบุโระ อดีตพนักงานบริษัทการรถไฟแมนจูเรียได้ สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 และเจ้าของไร่สตอเบอร์รี่ และนางสีเกะ ทัทสึ รับราชการครู - สมรสกับนางมาริโกะ (อายุ 68 ปี/ปี 2564) มีบุตรชายจำนวน 3 คน
<u>การศึกษา</u>	
ปี 2516	ปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยโฮเซ
<u>ประวัติการทำงาน</u>	
ปี 2530	สมาชิกสภาเมือง จ.โยโกฮามา
ปี 2548	รัฐมนตรีช่วยกระทรวงภายในและการสื่อสารญี่ปุ่น
ปี 2549	รัฐมนตรีกระทรวงภายในและการสื่อสารญี่ปุ่น ควบรัฐมนตรีพิเศษดูแลการแปรรูป ไปรษณีย์เป็นรัฐวิสาหกิจ และรัฐมนตรีพิเศษดูแลการปฏิรูประบบการปกครอง แบบกระจายอำนาจของญี่ปุ่น
ปี 2554	หัวหน้าส่วนบริหารจัดการพรรคและรณรงค์หาเสียงของพรรคเสรีประชาธิปไตย (LDP)
ปี 2555	รักษาการเลขาธิการพรรค LDP และรัฐมนตรีพิเศษดูแลด้านการเสริมสร้าง ความมั่นคงของประเทศ
ปี 2557	เลขาธิการคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีพิเศษดูแลการจัดการประเด็นฐานทัพสหรัฐฯ ใน จ.โอกินาวะ
ปี 2563	เลขาธิการพรรค LDP และนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น

การเยือนประเทศต่าง ๆ ที่สำคัญ

18-21 ต.ค.2563

เดินทางเยือนเวียดนามและอินโดนีเซีย

คณะรัฐมนตรีญี่ปุ่น

นรม.	Suga Yoshihide
รอง นรม.	Aso Taro
รมว.กระทรวงการคลัง	Aso Taro
รมว.กระทรวงกิจการภายในและการสื่อสารรับผิดชอบดูแล	Takeda Ryota
รมว.กระทรวงยุติธรรม	Kamikawa Yoko
รมว.กระทรวงการต่างประเทศ	Motegi Toshimitsu
รมว.กระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม	Hagiuda Koichi
รมว.กระทรวงสาธารณสุข แรงงาน และสวัสดิการ	Tamura Norihisa
รมว.กระทรวงเกษตร ป่าไม้และประมง	Nogami Kataro
รมว.กระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรม	Kajiyama Hiroshi
รมว.กระทรวงที่ดิน โครงสร้างพื้นฐาน คมนาคม และการท่องเที่ยว	Akaba Kazuyoshi
รมว.กระทรวงสิ่งแวดล้อม	Koizumi Shinjiro
รมว.กระทรวงกลาโหม	Kishi Nobuo
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี	Kato Katsunobu
รมต.ดูแลด้านการฟื้นฟู	Hirasawa Katsuei
ประธานคณะกรรมการด้านความปลอดภัย สาธารณะแห่งชาติ	Okonogi Hachiro
รมต.ดูแลโอกินาวาและดินแดนทางตอนเหนือ	Kono Taro
รมต.ดูแลด้านการปฏิรูประบบราชการ	Kono Taro
รมต.ดูแลนโยบายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	Sakamoto Tetsushi
รมต.ดูแลด้านเศรษฐกิจและนโยบายงบประมาณ	Nishimura Yasutoshi
รมต.ดูแลการฟื้นฟูส่วนภูมิภาค	Sakamoto Tetsushi
รมต.ดูแลการเปลี่ยนผ่านสู่ความเป็นดิจิทัล	Hashimoto Seiko
รมต.ดูแลความเท่าเทียมกันทางเพศ	Hashimoto Seiko
รมต. ดูแลการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกและพาราลิมปิกเกมส์	Hashimoto Seiko